

Indsamling og registrering af dyrekogler fra arkæologiske udgravninger

Hvorfor?

Det fremmeste formål med indsamling er dyrekogler fra arkæologiske udgravninger er at kunne rekonstruere: 1) hvilken mad det forhistoriske menneske spiste, og dermed hvilke dyr man jagede eller havde i sit hushold og 2) faunahistorien og det forhistoriske miljø.

Desuden kan dyrekogler bruges som udgangspunkt for analyser af den arkæologiske kontekst. Det være sig anlægfunktion, pladsfunktion eller bopladsorganisering. Ligeledes kan koglerne benyttes som udgangspunkt for tolkninger vedr. sociale, kulturelle, religiøse eller etniske tilhørsforhold (rig versus fattig, profan versus sakral osv).

Hvordan?

Ens for alle problemstillinger er, at alle bevarede kogler på lokaliteten, uanset størrelse, skal have lige stor chance for at blive indsamlet. Det er ligeledes vigtigt, at indsamlingsstrategien pladser og/eller anlægtyper imellem er ensartet, således at anlæg og lokaliteter kan sammenlignes, hvis noget sådant indgår i problemstillingen.

Dette kan alene gøres ved at implementere brugen af sold. Normalt vil en maskestørrelse på 2-3 mm være ok, men der bør udtages prøver (10 L) til finsoldning med 1 mm masker, således at evt. kogler fra de helt små fisk også kommer med. Mængden af jord der skal soldes, afgøres selvklart af mængden af fundne kogler. Soldeprøver kan sagtens suppleres med håndindsamling af hele kogler, da disse kan bruges til størrelsesberegninger samt køns- og aldersbedømmelser.

Hvor og hvor meget?

Hvilke anlæg man udvælger, og hvor meget materiale der indsamles, afgøres af den valgte problemstilling. Der skal dog et forholdsvis stort materiale til, før en tilbundsående analyse kan gennemføres (adskillige kilo, >1000 identificerbare fragmenter). Man skal dog på ingen måde undlade at indsamle kogler, hvis der kun er en beskedent mængde kogler til stede. Studier af makrofossiler og kogler fra brandgrave viser, med al tydelighed, at selv små mængder materiale fra mange lokaliteter kan føre til ny viden.

Ofte findes kun brændte kogler bevaret. Disse bør indsamles på samme måde som det øvrige materiale. Det er altid vigtigt at notere, hvilken kontekst både ubrændte og brændte kogler indgår i. Er de en del af anlægget? Er de nedlagt i gruben før opfyldningen? Er de en del af udsmidslagene/fylden, ligger de spredt i fylden eller er det små koncentrationer af sluttede deponeringer?

Rengøring og opbevaring

Knogler optager salte fra de omkringliggende omgivelser, hvilket kan forårsage spændinger i knoglen, så den sprækker selv efter langt tids magasinerings. For at undgå at knoglerne sprækker og skaller af i flager, bør man derfor altid udvande knoglematerialet, før det magasineres. Dette gøres ved at lægge knoglerne i netposer ned i et kar med vand i ca. 14 dage. Vandet bør skiftes ca. hver anden dag. Et sådant kar eller murebalje kan stå i redskabsvogne på udgravningen. Efter udvanding laves en kontrolleret udtørring for at undgå sprækkedannelser. Knoglerne må *ikke* ligge i direkte sol/vind, da knoglerne sprækker, når de tørrer hurtigt op.

Råd og vejledning

Vi står altid til rådighed med råd og vejledning. Både med hensyn til at få udarbejdet en prøvetagningsstrategi, og til hvordan prøverne skal udtages og behandles.

Vi kommer også meget gerne på konsulentbesøg, da det ofte er nemmere at hjælpe og lægge strategier, når vi er på selve udgravningen. Det første konsulentbesøg er gratis, så længe vi holder hænderne i lommerne og kun kommer med hjælp og vejledning – det eneste du betaler er vores transport.

Er du i tvivl om noget, så kontakt os...

God arbejdslyst!

Jacob Kveiborg (jacob.kveiborg@moesmus.dk)

Susanne Østergaard (soe@moesgaardmuseum.dk), mobil 21 70 34 71

Afdeling for Konserverings og Naturvidenskab

Moesgård Museum

<http://www.moesgaardmuseum.dk/forskning-og-undersogelser/konservering-og-naturvidenskab/om-afdelingen/>

Tlf: 87 39 40 61